

NIVI Rapport 2015:5

Innbyggerundersøkelse om tilhørighet og veivalg for Oppegård kommune

Utarbeidet på oppdrag av Oppegård kommune

Av Magne Langset og Geir Vinsand

FORORD

NIVI Analyse har i samarbeid med Respons Analyse gjennomført en innbyggerundersøkelse om tilhørighet og veivalg for Oppegård kommune. Undersøkelsen er gjennomført i et representativt utvalg av befolkningen over 18 år og omfatter 600 spurte. Formålet har vært å måle innbyggernes tilhørighet til ulike geografiske områder og hvilken geografisk retning kommunen bør orientere seg i det videre arbeid med kommunereformen. Det er også stilt andre relevante spørsmål i lys av kommunereformen.

Undersøkelsen er utviklet i samarbeid med administrasjonen i Oppegård kommune. Tilnærmingen bygger på tilsvarende undersøkelser som NIVI og Respons har gjennomført i flere andre kommuner. Prosjektet er gjennomført i perioden april-mai 2015. Kontaktperson hos oppdragsgiver har vært seksjonsleder Marit Fjestad Nilsen.

NIVI er ansvarlig for alle analyser av innsamlet materiale. Respons Analyse ved Idar Eidset har vært ansvarlig for datainnsamling og statistiske kjøring. Ansvarlige konsulenter i NIVI har vært Magne Langset (prosjektleder) og Geir Vinsand.

Oslo, 15. mai 2015

INNHold

HOVEDPUNKTER OG KONKLUSJONER.....	3
1 OM UNDERSØKELSEN	5
1.1 Bakgrunn.....	5
1.2 Metodisk tilnærming.....	5
1.3 Oversikt over temaer i undersøkelsen.....	6
1.4 Rapportering	7
2 INNBYGGERNES TILHØRIGHET	8
3 INTEGRASJON PÅ ARBEIDSMARKEDET	13
4 SERVICEADFERD	14
5 GEOGRAFISK ORIENTERING AV KOMMUNEN	17
6 MEST NATURLIGE PARTNER FOR Å BYGGE EN NY KOMMUNE.....	18
7 BEHOV FOR GRENSEREGULERING	20
8 HOLDNING TIL KOMMUNESAMMENSLUTNING	21
9 ARGUMENTER MOT KOMMUNESAMMENSLUTNING.....	23
10 ARGUMENTER FOR KOMMUNESAMMENSLUTNING.....	24
11 VURDERING AV KANALER FOR INFORMASJON OG DELTAKELSE ...	25

Hovedpunkter og konklusjoner

Fra innbyggerundersøkelsen i Oppegård kan det trekkes fram minst tre viktige funn. For det første dokumenteres en relativ sterk kommunetilhørighet blant innbyggerne. For det andre dokumenteres det at innbyggerne i Oppegård i sterkere grad føler tilhørighet til Oslo enn til Follo. Likevel ønsker en klar majoritet integrasjon mot øvrige Follokommuner dersom kommunesammenslutning skulle bli aktuelt. For det tredje viser undersøkelsen at flere er imot enn for kommunesammenslutning for Oppegård kommune i dag, samtidig er usikkerhetsandelen betydelig. Undersøkelsen kan sammenfattes i følgende hovedpunkter:

1. Relativ sterk steds- og kommunetilhørighet

Innbyggerne i Oppegård har en sterk tilhørighet til sitt lokale bostedsområde. Hele 76 prosent svarer at de har stor tilhørighet til sitt lokale bostedsområde. Når det gjelder kommunen svarer 61 prosent av innbyggerne at de har stor tilhørighet til Oppegård kommune. Det er en lavere andel enn det som er målt i en del andre kommuner, men må likevel vurderes som høyt i en kommune med Oppegårds beliggenhet og preg bl.a. av omfattende arbeidspendling, stor tilflytting og mange innbyggere med relativt kort botid.

2. Svak regional tilhørighet til Follo og fylkestilhørighet til Akershus

Den regionale tilhørigheten er relativt svak blant kommunens innbyggere – både til nærregionen Follo og til Akershus fylke. Tallene viser at innbyggerne har sterkere tilhørighet til Oslo enn til Follo. Fylkestilhørigheten er svak. Kun 18 prosent svarer at de har stor tilhørighet til Akershus fylke, mens 33 prosent sier at de har liten eller ingen tilhørighet. I målinger utført i kommuner i hhv. Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Vestfold ligger tallene fra 40 til 60 prosent stor tilhørighet til fylket.

3. Stor arbeidspendling til Oslo

Oppegård er en utpreget pendlingskommune med stor mobilitet på arbeidsmarkedet. I undersøkelsen svarer 76 prosent av de yrkesaktive at de har sitt arbeid et annet sted enn i hjemkommunen. De aller fleste pendler til Oslo (55 prosent), mens 10 prosent har sitt arbeid i Ski eller i en av de andre Follokommunene. Isolert sett peker pendlingstallene tydelig i retning av Oslo ved en eventuell vurdering av kommunegrensene. Det spørsmålet henger imidlertid sammen med en rekke andre forhold også hvor bl.a. hensynet til likeverdighet og andre typer samfunnsmessig integrasjon kan tale for andre løsninger.

4. Lite handelslekkasje for dagligvarer

Svarene tyder på at et klart flertall av innbyggerne forholder seg til hjemkommunen når det gjelder større innkjøp av dagligvarer. Hele 88 prosent av alle spurte svarer at de benytter tilbud lokalisert i kommunen for slike innkjøp. Når det gjelder bruk av utested, cafe eller restaurant oppgir 41 prosent av innbyggerne at de vanligvis bruker tilbud i Oppegård kommune – enten i nærmiljøet eller et annet sted i kommunen. Det store trekkplasteret ellers er utvilsomt Oslo som benyttes av 40 prosent av kommunens innbyggere for slike formål.

5. Klar preferanse for integrasjon sørover ved en evt. kommunesammenslutning

Hovedtallene for hele kommunen tyder på en klar preferanse for at kommunen skal orientere seg mot andre Follo-kommuner dersom Oppegård skulle bli del av en ny og større kommune. En andel på hele 64 prosent mener at Oppegård bør orientere seg mot øvrige Follo-kommuner, mens andel på 19 prosent peker på Oslo.

6. Ski er hovedalternativet – én Follokommune anses som lite aktuelt

Et flertall på 61 prosent mener at Ski er mest aktuell å gå sammen med for å bygge en ny og større kommune. Der nest følger Ås med 23 prosent og Oslo med 20 prosent. Andre kommuner nevnes av maksimalt sju prosent (Frogn, Nesodden, Vestby, Enebakk og andre kommuner). Et alternativ som innebærer én felles kommune for hele Follo er det knapt noen som anser som aktuelt.

7. Flertall for å holde kommunen samlet

På spørsmål om behov for grenseregulering, mener et flertall at Oppegård kommune bør opptre som en samlet geografisk enhet ved en evt. kommunesammenslutning. 77 prosent mener at det mest naturlige vil være at hele Oppegård slås sammen med andre kommuner, 11 prosent mener det kan være aktuelt med grenseregulering, mens en like stor andel på svarer at de er usikre. Det er kun små forskjeller i hovedtallene mellom de ulike sonene i kommunen. Andelen som mener at grenseregulering kan være aktuelt er noe høyere i Oppegård nord enn i de to andre områdene.

8. Flere er imot enn for kommunesammenslutning, men stor usikkerhet

I undersøkelsen svarer 46 prosent at de er imot kommunesammenslutning, 33 prosent er for og 21 prosent er usikre på spørsmålet. Tall fra de ulike delene av kommunen viser at det er en større andel som er *mot* kommunesammenslutning enn *for* både i Oppegård nord og i Oppegård sør. I Svartskog derimot er det en større andel som er for en som er imot. Bakgrunnstallene tyder på at andelen som er imot kommunesammenslutning er høyere blant de unge under 30 år enn blant de øvrige aldersgruppene, og skepsisen mot kommunesammenslutning er noe høyere blant kvinnene enn blant mennene. Usikkerhetsandelen er høy i Oppegård og det tyder på at kommunesammenslutning av mange vurderes som en komplisert sak hvor det kreves nærmere analyser og mer informasjon for å kunne ta stilling til veivalg og konsekvenser.

9. Oppegård vil klare seg godt alene

Som den viktigste enkeltårsak til at innbyggerne er imot kommunesammenslutning framheves at Oppegård klarer seg godt alene og at kommunen er stor nok som den er. Blant øvrige årsaker pekes det bl.a. på fare for dårligere kommuneøkonomi, lengre avstander til offentlige kontorer, frykt for dårligere kvalitet på offentlige tjenester og svekket lokaldemokrati. Noen er også opptatt av at en kommunesammenslutning kan innebære en mindre oversiktlig kommune og svekket lokal tilhørighet.

10. Større effektivitet, bedre tjenester og styrket kommuneøkonomi

Blant innbyggerne som er for kommunesammenslutning er den viktigste enkeltbegrunnelsen at de mener at kommunesammenslutning kan lede til effektivisering og mindre byråkrati. To andre begrunnelser som oppnår nesten like høye andeler er henholdsvis at kommunesammenslutning kan føre til bedre kvalitet på tjenestetilbudet og at kommunesammenslutning kan bedre kommuneøkonomien.

11. Flere viktige kanaler for informasjon og deltakelse

Svarene tyder på at innbyggerne forventer informasjon og mulighet for dialog om kommunereformen gjennom flere kanaler. Informasjon gjennom lokalavisen vurderes som viktig av nesten alle de spurte og framstår som den viktigste enkeltkanalen for informasjon til hele befolkningen. Store grupper peker også på kommunens hjemmeside og målrettet husstandsinformasjon som viktige informasjonskanaler.

1 Om undersøkelsen

1.1 Bakgrunn

Regjeringen har tatt initiativ til en nasjonal kommunereform som innebærer at alle landets kommuner skal vurdere alternativer til dagens kommuneinndeling. Oppegård kommune har som del av sin pågående prosess vedtatt å gjennomføre en innbyggerundersøkelse for å kartlegge innbyggernes geografiske tilhørighet og oppfatninger av retningsvalg for kommunen. Undersøkelsen bygger på tilsvarende undersøkelser som NIVI har gjennomført i 12 andre kommuner, herunder Sunndal og Vanylven i Møre og Romsdal, Svelvik, Sande og Re i Vestfold og syv kommuner på Fosen (Ørland, Bjugn, Rissa, Åfjord, Roan Osen og Leksvik). Utkast til spørreskjema og utvalgsplan er gjennomgått i samarbeid med oppdragsgiver.

NIVI Analyse og samarbeidspartner fra Respons Analyse har erfaring fra flere liknende lokal- og kretsbaserte undersøkelser om geografisk integrasjon og kommunestruktur. Av særlig interesse for Oppegård er det at NIVI/Respons i tidsrommet mai-juni 2015 skal gjennomføre tilsvarende undersøkelse for flere andre Follo-kommuner, hhv. Ski og Ås og senere kanskje også Vestby. Det vil følgelig foreligge sammenlignbare data for flere av Follokommunene i løpet av kort etter avgivelsen av denne rapporten.

I tillegg til de løpende undersøkelsen samt de nyeste undersøkelsene fra 2014 og 2015 er det også gjennomført tilsvarende undersøkelser i Røyken kommune i 2005¹ og i syv kommuner på Nedre Romerike i 2004². Disse gir på noen områder også interessant referanseinformasjon til foreliggende undersøkelse for Oppegård kommune.

1.2 Metodisk tilnærming

Innbyggerundersøkelsen i Oppegård kommune har vært lagt opp på følgende måte:

- Det er gjennomført til sammen 600 intervjuer med personer over 18 år i kommunen. Intervjuene er gjennomført på telefon i perioden 21 – 30. april 2015
- Det er trukket et representativt utvalg av befolkningen over 18 år i Oppegård kommune. Utvalget er trukket tilfeldig fra tilgjengelige telefonregistre, og består av 30 prosent på fasttelefon og 70 prosent på mobiltelefon. Intervjuene fordeler seg på tre soner med følgende underliggende lokale bostedsområder: Oppegård Nord som omfatter Kolbotn, Tårnåsen og Sofiemyr (295 intervjuer), Oppegård Sør som omfatter Myrvoll, Greverud og Oppegård syd (255 intervjuer) og Svartskog (50 intervjuer).
- Totalt ble det trukket 6347 telefonnumre. Av disse fikk vi svarnekt fra 929, mens vi ikke oppnådde kontakt eller ikke rakk å ringe 5418 før intervjuingen ble avsluttet
- Resultatene er vektet i forhold til kjønns- og alderssammensetningen i befolkningen, samt område en bor i. Resultatene er altså representative for befolkningen over 18 år i Oppegårdkommune.
- Resultatene må tolkes innenfor feilmarginer på +/-2,3-3,8 prosentpoeng for hovedfrekvensene ved henholdsvis en 10/90 og 50/50 fordeling. Feilmarginene for de tre områdene som vi bryter ned på i denne undersøkelsen, varierer på følgende måte:

¹ Borgerundersøkelse om fremtidig utbyggingsmønster og kommunestruktur. Røyken kommune. Agendarap.nr.5241. 2005.

² Borgerundersøkelse om lokaldemokrati og kommunenes fremtid. SNR. Agendareport nr. 4821. 2004.

- Oppegård nord med +/- 3,4 – 5,6 prosentpoeng
- Oppegård sør med +/- 3,6 – 6,0 prosentpoeng
- Svartskog med +/- 8,3 – 13,0 prosentpoeng

Vi hadde som målsetting å klare så mange intervju som mulig i Svartskog, og ca. 250 i hvert av de to andre områdene. I Svartskog bor det drøyt 400 mennesker og målsettingen var å klare 50-100 intervjuer i dette området. Dessverre viste det seg å være vanskeligere enn antatt å oppnå så mange intervjuer i Svartskog og vi endte opp med 50 intervjuer her. De overskytende intervjuene ble gjort i de to andre områdene.

Figur 1.1 Oversiktskart – Oppegård med nabokommuner. Kilde: Gule sider/NIVI

1.3 Oversikt over temaer i undersøkelsen

I undersøkelsen er det stilt spørsmål om følgende temaer:

- Tilhørighet til lokalt bostedsområde, Oppegård kommune, Follo, Oslo og Akershus fylke.
- Integrasjon på arbeidsmarkedet dvs. om arbeidsplassen ligger i Oppegård kommune, nabokommuner eller andre steder
- Serviceadferd (innkjøp av dagligvarer, bruk av utelivs- og kulturtilbud)
- Geografisk orientering av kommunen dersom kommunesammenslutning blir aktuelt (geografiske hovedretninger)

- Hvilke konkrete kommuner innbyggerne i så fall ser det som naturlig at Oppegård slår seg sammen med
- Holdning til grenseregulering eller deling av kommunen, samt områder av kommunen dette kan være aktuelt for
- Holdning til kommunesammenslutning i dag
- Argumenter for og imot kommunesammenslutning
- Aktuelle informasjonskanaler
- Bakgrunnsopplysninger om respondentene, herunder kjønn, alder, utdanning, yrkesaktivitet, bosted og botid i kommunen

1.4 Rapportering

Undersøkelsen er rapportert gjennom denne kommentarrapporten fra NIVI Analyse. I kommentarrapporten er alle hovedtall og aktuelle nedbrytninger på undergrupper analysert og oppsummert. Det er i tillegg utarbeidet en statistisk dokumentasjon med hovedtall fra Respons Analyse. Dokumentene er oversendt oppdragsgiver elektronisk.

2 Innbyggernes tilhørighet

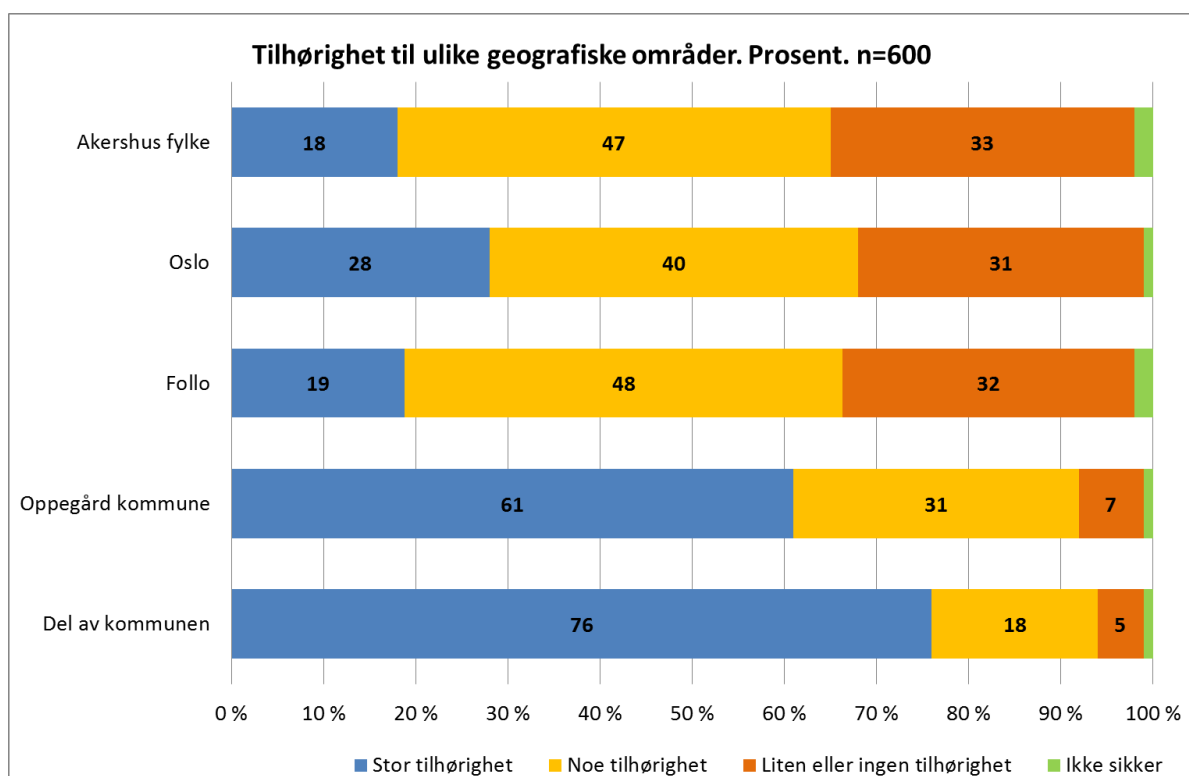
Tidligere undersøkelser har vist at befolkningens tilhørighet til ulike geografiske områder er sterkere jo nærmere og mer lokale områdene er. Tilhørigheten til lokalsamfunnet og kommunen er vanligvis vesentlig sterkere enn til kommunale samarbeidsregioner og fylker.

I undersøkelsen har vi spurt alle innbyggerne om tilhørighet til følgende geografiske områder:

- Lokalt bostedsområde (tettsted, boligfelt, lokalt område)
- Oppegård kommune
- Follo
- Oslo
- Akershus fylke

På spørsmålene var det mulig å svare ”stor tilhørighet”, ”noe tilhørighet” eller ”liten eller ingen tilhørighet”, samt ”ikke sikker”.

Svarene tyder på at innbyggerne i Oppegård har en sterk tilhørighet til sitt lokale bostedsområde, der 76 prosent svarer at de har stor tilhørighet. Dette resultatet føyer seg inn i rekken av tilsvarende resultater målt i tidligere undersøkelser. Tilhørigheten til kommunedel /bostedsområde er gjennomgående høy. Ser vi på tilhørighet til kommunen svarer 61 prosent av innbyggerne at de har stor tilhørighet til Oppegård kommune. Kun sju prosent svarer at de har liten eller ingen tilhørighet til kommunen.

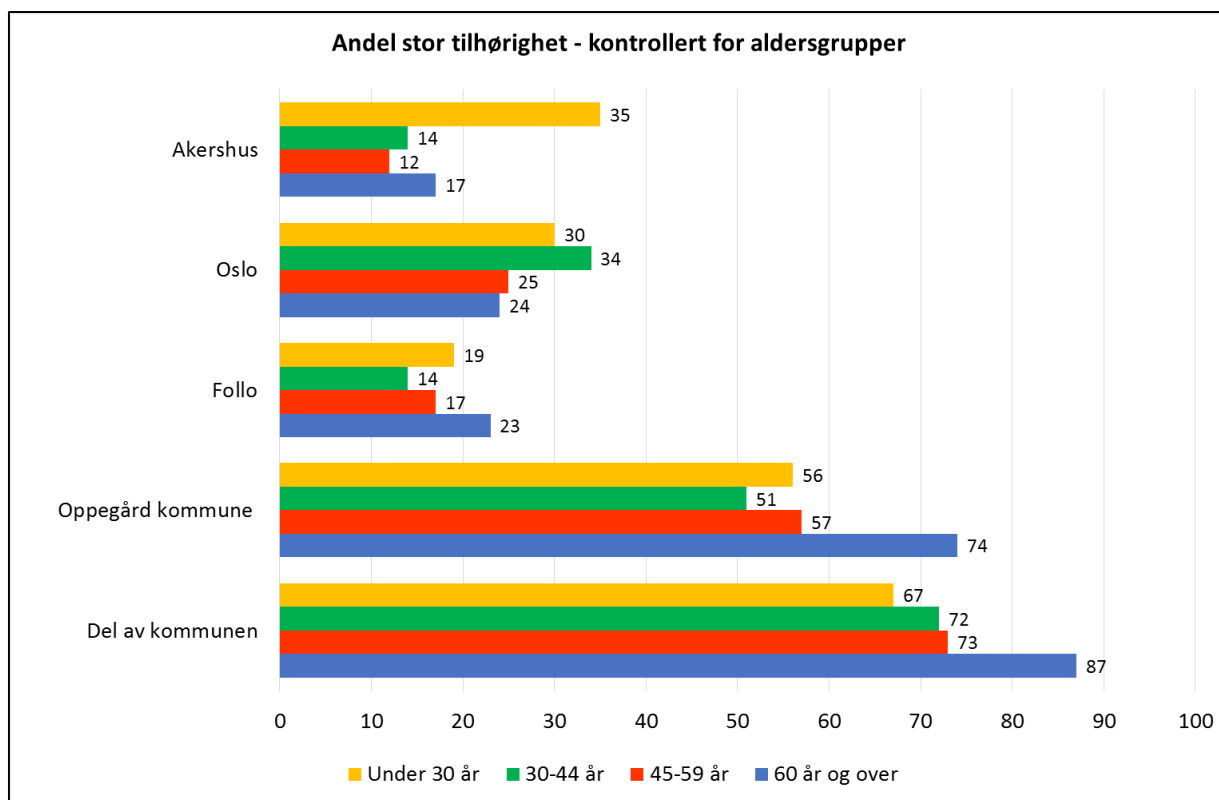
Figur 2.1 Innbyggernes tilhørighet til ulike geografiske områder. Prosent. n=600

Ser vi på tilhørigheten til Oppegårds nære omgivelser dvs. Follo og Oslo viser tallene sterkere tilhørighet til Oslo enn til Follo. Det kan det være mange forklaringer til, men at en stor andel av befolkningen har sitt arbeid i Oslo vil åpenbart påvirke den vurderingen. At bare 19 prosent oppgir å ha stor tilhørighet til Follo, mens 32 prosent sier at de har liten eller ingen tilhørighet, tyder på at den regionale tilhørigheten til Follo som identitetsregion og landskap er relativt svak.

i Oppegårds befolkning. Her vil det foreligge interessante sammenligningstall når undersøkelsene for øvrige Follokommuner er gjennomført.

Enda svakere er fylkestilhørigheten. Kun 18 prosent svarer at de har stor tilhørighet til Akershus fylke. Det er lavt sammenliknet med andre nylig utførte målinger av fylkestilhørighet. I målinger utført i kommuner i hhv. Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Vestfold ligger tallene fra 40-60 prosent stor tilhørighet til fylket. I Vestfold er fylkestilhørigheten meget sterk og i noen kommuner faktisk like sterk som tilhørigheten til hjemkommunen. I Re er det nylig målt meget høye tall for fylkestilhørighet på 66 prosent stor tilhørighet til fylket³, som er samme nivå som tilhørigheten til hjemkommunen (68 prosent stor tilhørighet).

I Oppegård er forskjellen på kommunetilhørighet og fylkestilhørighet markant, men det gjør seg likevel gjeldende nyanser. Når vi ser på bakgrunnstallene for alder ser vi kanskje noe overraskende at tilhørigheten til fylket er størst i den yngste aldersgruppen dvs. de under 30 år. I denne gruppen oppgir hele 35 prosent stor tilhørighet til fylket, mens for aldersgruppen 45-59 år er dette tallet 12 prosent. Tilhørigheten til kommunen varierer også mellom aldersgruppene. Størst andel stor tilhørighet finner vi den eldste aldersgruppen (60 år og eldre).

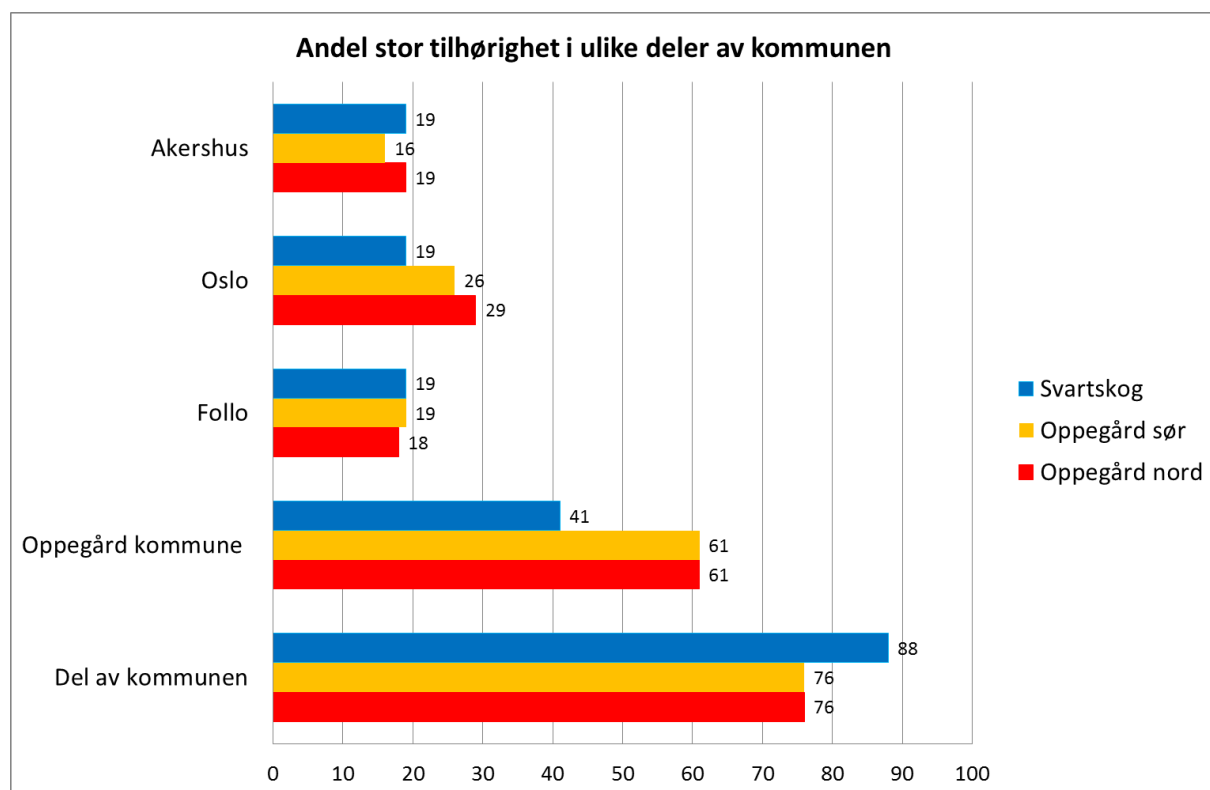

Figur 2.2 Tilhørighet til ulike geografiske områder. Etter alder. Prosent. n=101 for under 30 år, n=155 for 30-44 år, n=173 for 45-59 år og n= 171 for 60 år og eldre

Bryter vi tallene ned på de geografiske bostedsområdene Oppegård nord, Oppegård sør og Svartskog, fremkommer flere interessante observasjoner. Befolkningen i Oppegård nord og Oppegård sør har identisk profil når det gjelder andel stor tilhørighet til bostedsområde og til Oppegård kommune. Begge steder oppgir 76 prosent av innbyggerne stor tilhørighet til lokalt bostedsområde, mens 61 prosent oppgir stor tilhørighet til kommunen. Avviket her er Svartskog. Svartskog utmerker seg med meget solid score på tilhørighet til lokalt

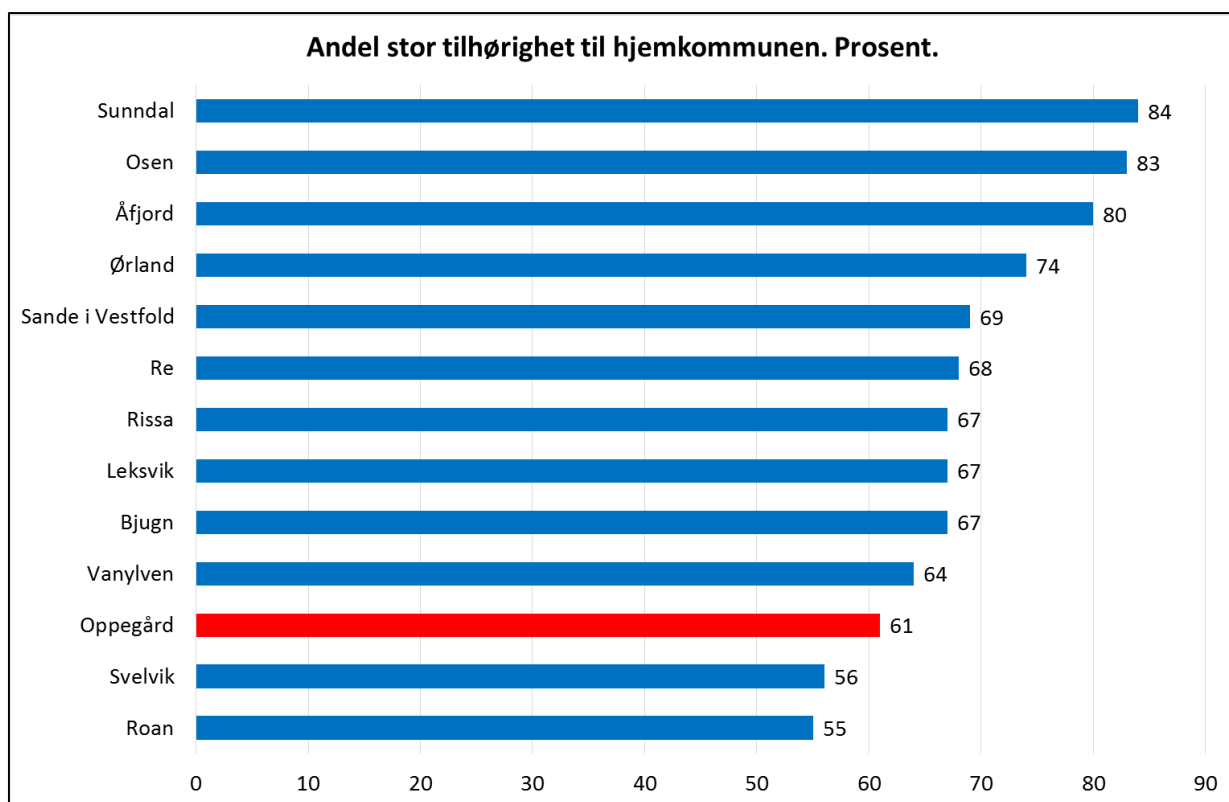
³ NIVI-rapport 2014:9 Innbyggerundersøkelse om tilhørighet og veivalg for Re kommune

bostedsområde der hele 88 prosent oppgir stor tilhørighet. Tilhørigheten til kommunen synes imidlertid å være en god del svakere. Tallene viser at kun 41 prosent i Svartskog oppgir stor tilhørighet til kommunen, mens 22 prosent oppgir liten eller ingen tilhørighet.

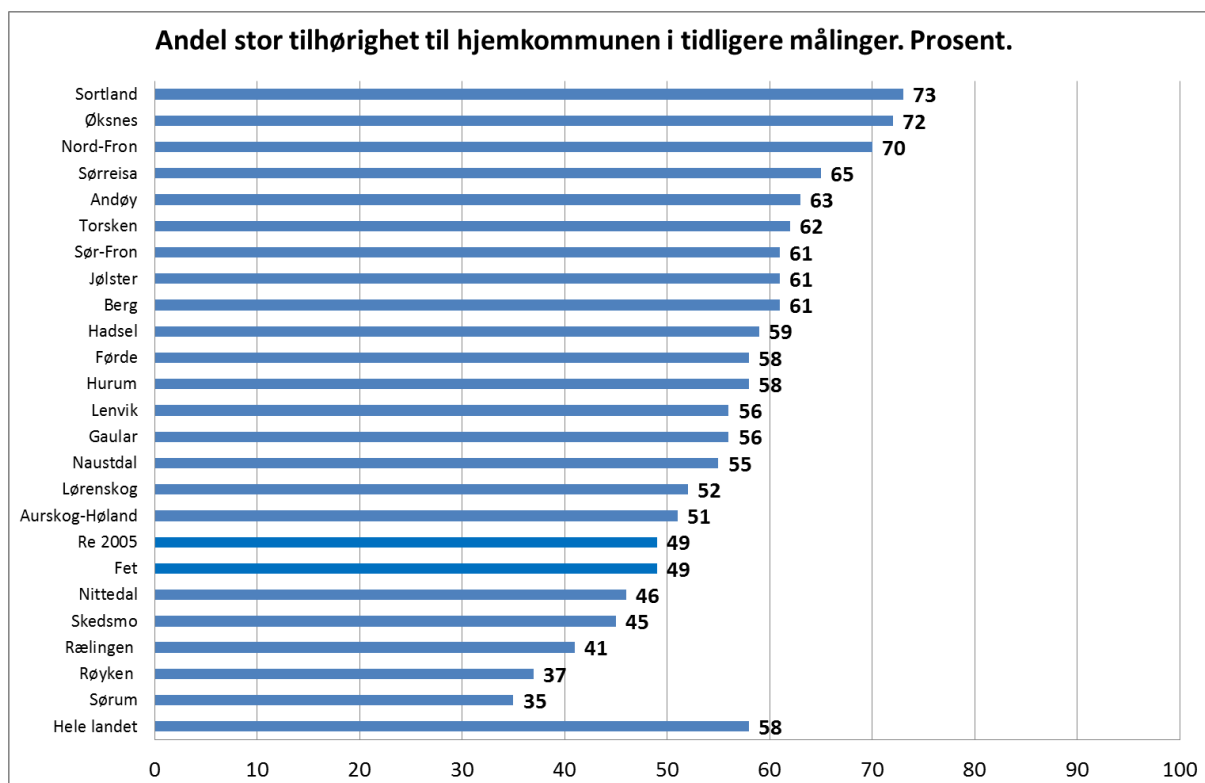

Figur 2.3 Tilhørighet til ulike geografiske områder. Tall for tre soner i kommunen. Prosent. $n=295$ for Oppegård nord, $n=255$ for Oppegård sør og $n=50$ for Svartskog.

Som nevnt svarer 61 prosent av alle innbyggerne at de har stor tilhørighet til Oppegård kommune. Det kan tolkes som en relativt høy kommunetilhørighet sammenliknet med tilsvarende kommuner. I figur 2.4 nedenfor, som viser de nyeste målingene av kommunetilhørighet (2014-2015), framgår det riktignok at Oppegård kommer et stykke ned på lista for målt andel stor tilhørighet til kommunen. Her skal det poengteres at sammenligningsgrunnlaget i stor grad er mindre distriktskommuner som tradisjonelt scorer høyt på slike målinger. I figur 2.5, som viser andelen som oppgir stor tilhørighet i tidligere målinger, finner vi flere sammenlignbare kommuner. Her fremgår det at de laveste kommunetilhørighetene finner vi i typiske bynære kommuner preget av sterk mobilitet, mange innbyggere med relativt kort botid og omfattende arbeidspendling. Vi ser bl.a. at flere av kommunene på nedre Romerike ligger godt under 50 prosent i andelen som oppgir stor tilhørighet til kommunen.

Figur 2.4 Andel av innbyggerne som har oppgitt stor tilhørighet til hjemkommunen i 2014 og 2015. Kilde: NIVI og Respons

Figur 2.5 Andel av innbyggerne som har oppgitt stor tilhørighet til hjemkommunen i målinger fra 1998, 2004 og 2005, inkl. tall for hele landet (1998). Kilde: NIVI og Respons.

Fra øvrige bakgrunnstall kan det trekkes fram følgende interessante utslag:

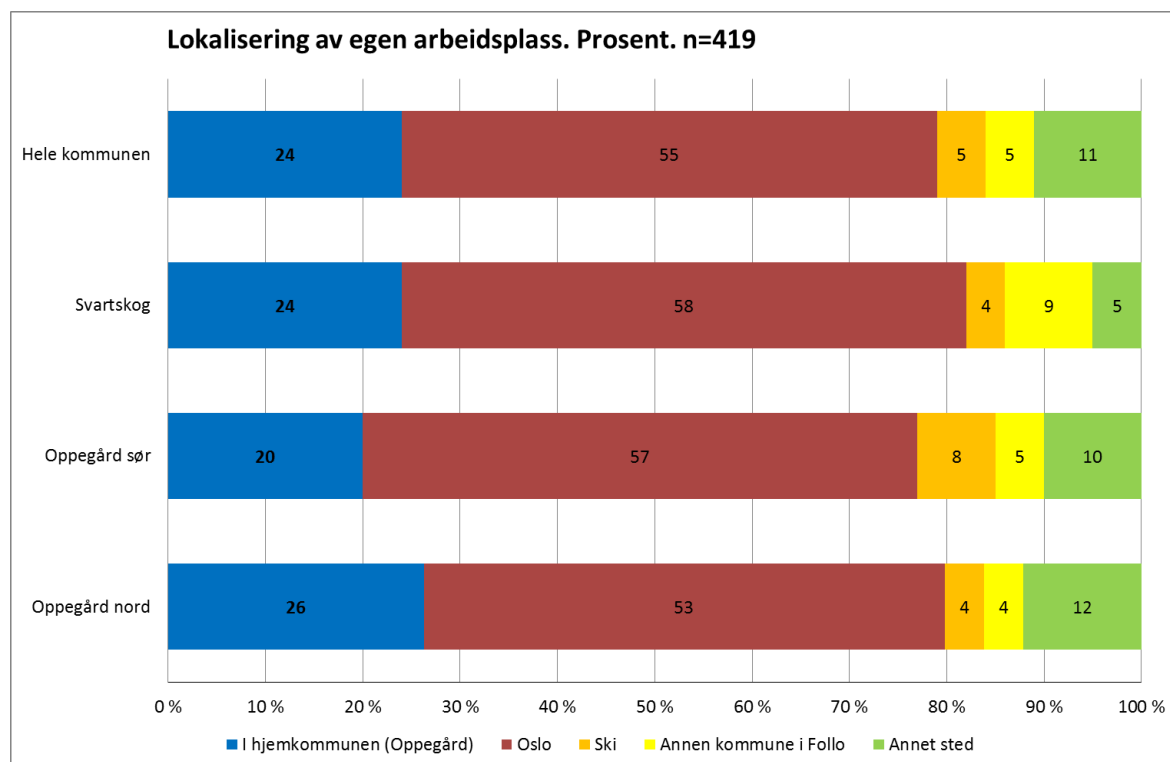
- Tallene for tilhørigheten til lokalt bostedsområde ligger høyt i alle undergrupper, men høyest blant de eldste og innbyggere som ikke er yrkesaktive. Tilhørigheten til lokal bostedsområde er lavest blant pendlere og innbyggere med kort botid (0-5 år)
- Tilhørigheten til kommunen ligger høyere blant eldre enn blant unge og høyere blant yrkesaktive med arbeid i kommunen enn blant pendlere. Her gjør det seg gjeldende en liten kjønnsforskjell. 65 prosent av kvinnene oppgir stor tilhørighet, mens 57 prosent av mennene gjør det samme. Innbyggere med kort botid i kommunen har lavest tilhørighet til Oppegård kommune.
- I øvrige bakgrunnstall for innbyggernes tilhørighet til Follo, Oslo og Akershus finner vi ingen klare utslag etter kjønn, alder, utdanning eller andre variabler. Unntaket er som nevnt den yngste aldersgruppens større tilhørighet til Akershus fylke sammenlignet med øvrige aldersgrupper.

3 Integrasjon på arbeidsmarkedet

I undersøkelsen er alle yrkesaktive, som utgjør 419 personer, spurt om hvor egen arbeidsplass er lokalisert. Høy arbeidspendling i en bestemt retning indikerer at det er utviklet et felles bolig- og arbeidsmarkedsområde som igjen kan ha betydning for innbyggernes tilhørighet til bostedskommunen og syn på hvilken vei kommunen bør orientere seg. Høye utpendlingstall til en sentrumskommune er en svært vanlig indikator på arbeidsmarkedsintegrasjon og brukes også som indikator på hva som kan være et «funksjonelt samfunnsutviklingsområde», som er ett blant flere definerte kriterier for vurdering av kommunesammenslutning. Utpendlingstall på over ca. 25 prosent regnes som betydelig i denne sammenheng.

Oppegård fremstår som en utpreget pendlingskommune og stor mobilitet på arbeidsmarkedet. I undersøkelsen svarer 76 prosent av de yrkesaktive at de har sitt arbeid et annet sted enn i hjemkommunen. De aller fleste pendler til Oslo (55 prosent), mens 10 prosent har sitt arbeid i Ski eller i en av de andre Follokommunene. 11 prosent oppgir at de har sitt arbeid et annet sted. Tallene fra undersøkelsen stemmer godt overens med de siste pendlingstallene fra SSB. Disse viser at 27 prosent av kommunens 13 384 bosatte arbeidstakere har sitt arbeid i kommunen, mens 73 prosent pendler. Tallene fra SSB viser at det er størst innpendling til Oppegård fra Oslo (2089 personer) og deretter fra Ski (891 personer)

Ut fra disse tallene kan det langt på vei konkluderes med at Oppegård er tett integrert med arbeidsmarkedet i Oslo og i liten grad utgjør et funksjonelt samfunnsutviklingsområde vurdert ut fra arbeidsmarkeds-kriterier. Isolert sett peker disse tallene tydelig i retning av Oslo ved en eventuell vurdering av kommunegrensene. Det spørsmålet henger imidlertid sammen med en rekke andre forhold også hvor bl.a. likeverdighet og andre typer samfunnsmessig integrasjon (kulturelt, identitetsmessig etc.) kan tale for andre løsninger.

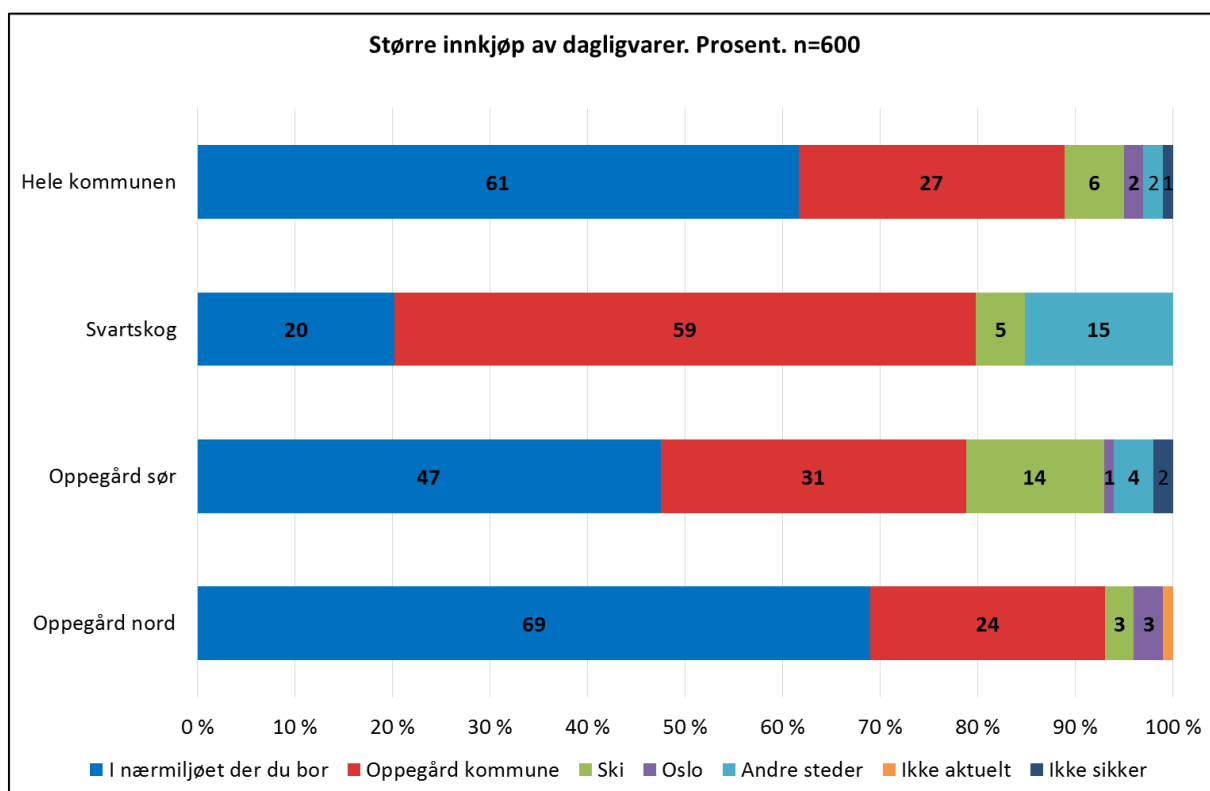
Figur 3.1 Lokalisering av egen arbeidsplass for den yrkesaktive delen av befolkningen i Oppegård kommune. Hele kommunen og sonevis fordeling. Prosent. n=419.

4 Serviceadferd

I undersøkelsen er det stilt tre spørsmål for å kartlegge hvor innbyggerne orienterer seg når det gjelder større innkjøp av dagligvarer, bruk av utested, cafe eller restaurant, samt bruk av kulturtilbud. Spørsmålene har som formål å avdekke hvor innbyggerne orienterer seg på servicemarkedet, herunder retning og styrke på innbyggernes serviceadferd.

Svarene tyder på at et klart flertall av innbyggerne forholder seg til hjemkommunen når det gjelder større innkjøp av dagligvarer. 88 prosent av innbyggerne i hele kommunen svarer at de benytter tilbud lokalisert i kommunen. Handelslekkasjen til nabokommuner hva angår dagligvarer er m.a.o. liten på tross av at ett av landets største kjøpesenter, Ski storsenter, befinner seg en 25 minutters kjøretur unna for store deler av befolkningen i Oppegård. I Oppegård sør oppgir riktignok 14 prosent at de handler dagligvarer i Ski, mens kun 3 prosent oppgir det i Oppegård nord. Videre ser vi at de fleste foretar sine innkjøp i nærmiljøet, både i Oppegård nord og i Oppegård sør. Det gjelder ikke for befolkningen på Svartskog hvor kun 20 prosent oppgir at de handler i nærmiljøet, mens 59 prosent handler andre steder i kommunen. Det har sin naturlige forklaring i at det eksisterer kun en butikk/kafe på Svartskog med noe begrensede åpningstider sammenlignet med andre matvarebutikker. Den største «andre steder» andelen finner vi også på Svartskog. Det kan trolig forklares med nærheten til Vinterbro kjøpesenter i Ås kommune.

Av øvrige bakgrunnstall, dvs. nedbrytninger på kjønn, alder, utdanningsnivå og botid i kommunen, finner vi bare små variasjoner i undergruppenes handlemønstre.

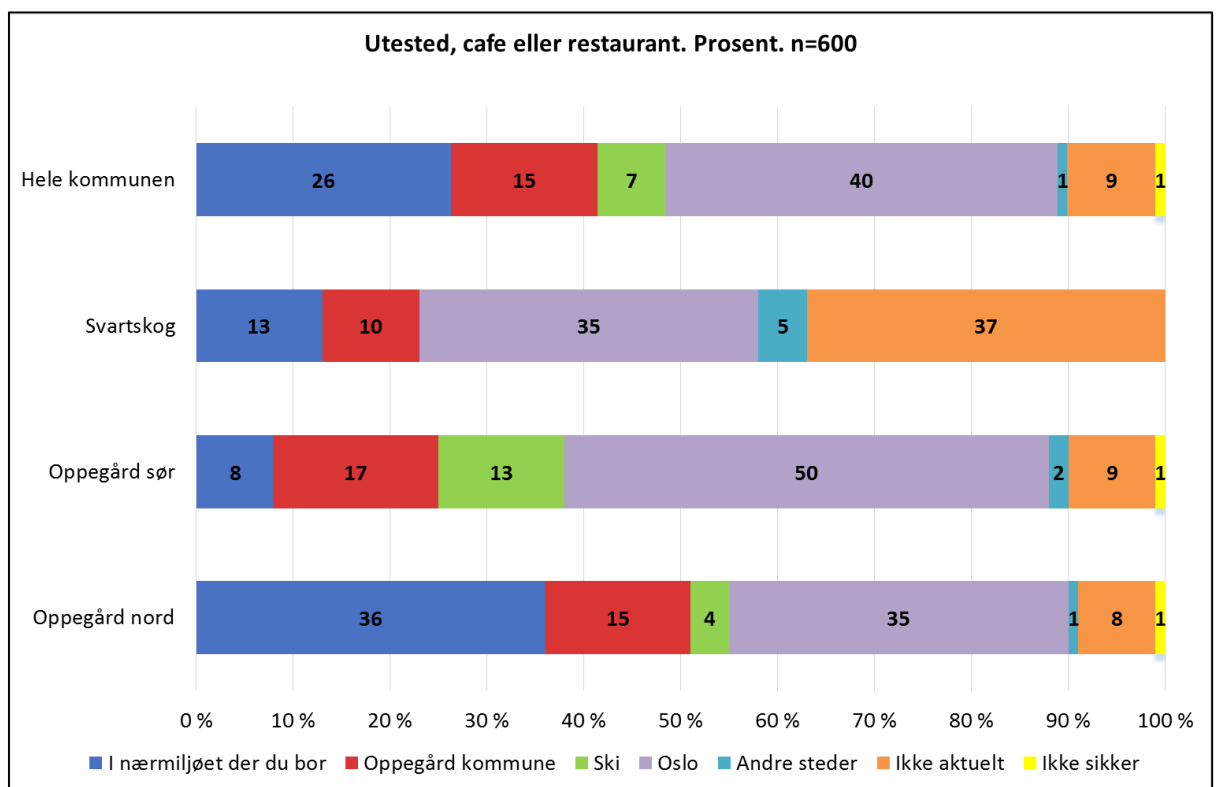

Figur 4.1 Sted eller område hvor befolkningen i Oppegård kommune vanligvis gjør større innkjøp av dagligvarer. Prosent. n=600.

Om innbyggerne opplever at Oppegård har god egendeckning mht. innkjøp av dagligvarer er bildet mer blandet når det gjelder bruk av utested, cafe eller restaurant. Her oppgir 41 prosent

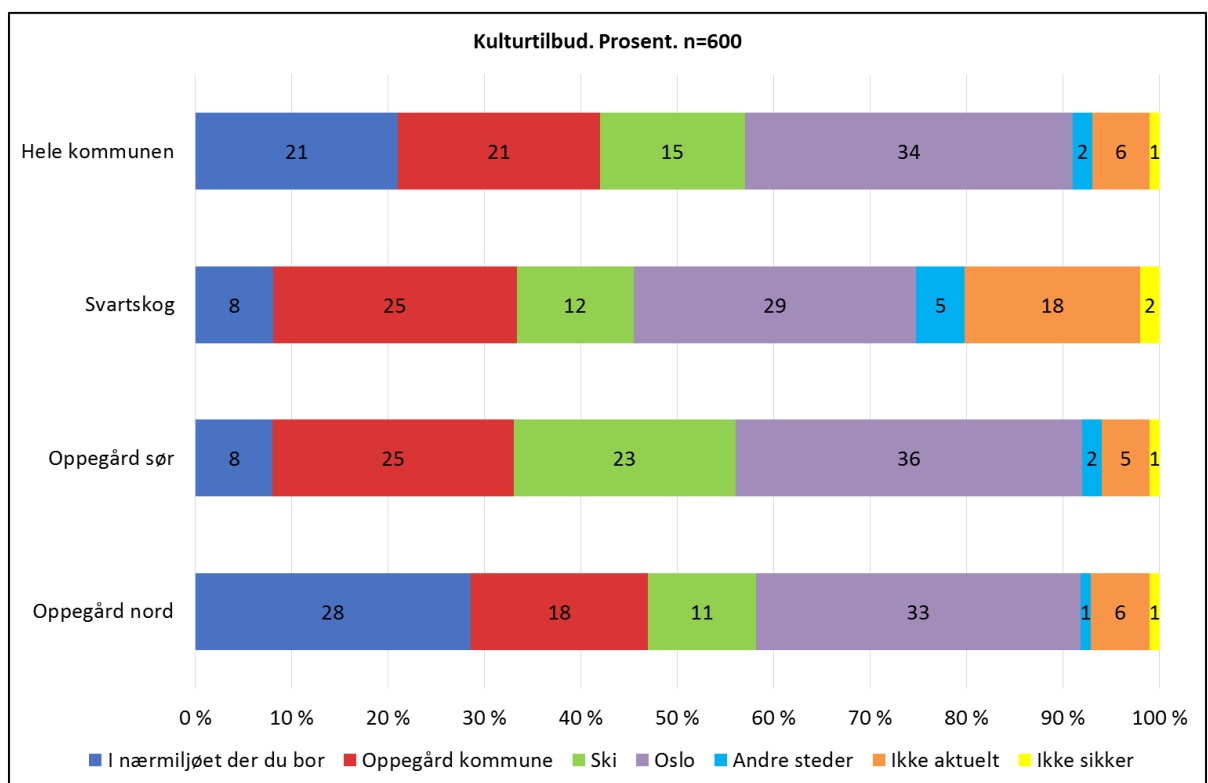
av innbyggerne at de vanligvis bruker tilbud i Oppegård kommune – enten i nærmiljøet eller et annet sted i kommunen. Det store trekkplasteret ellers er utvilsomt Oslo som benyttes av 40 prosent av kommunens innbyggere for slike formål. Andre alternativer benyttes i liten grad selv om det kan nevnes at 7 prosent vanligvis benytter seg av tilbud i Ski.

Også når det gjelder bruk av utelivstilbud gjør det seg gjeldende variasjoner på tvers av bostedsområdene. 50 prosent av befolkningen i Oppegård sør sier at de vanligvis benytter seg av tilbud i Oslo, mens bare 25 prosent oppgir det samme om tilbud innenfor kommunens grenser. I Oppegård nord forholder dette seg nesten motsatt. Her sier 51 prosent at de vanligvis benytter seg av tilbud i kommunen, mens «kun» 35 prosent oppgir Oslo om det samme. Med tanke på at Oppegård nord ligger geografisk nærmere hovedstaden enn Oppegård sør kan det fremstå som et paradoks. Forklaringen er likevel åpenbar. Kommunesenteret Kolbotn som er lokalisert i Oppegård nord har et forholdsvis godt utbygd tilbud av ulike utelivs- og spisesteder, mens dette ikke er tilfelle på samme måte i Oppegård sør. Ellers ser vi at Svartskog igjen gjør seg bemerket med noe alternative preferanser sammenlignet med de to andre bostedsområdene. Andelen som oppgir «ikke aktuelt» mht. bruk av utested, cafe, restauranter o.l. er markant høyere (37 prosent) enn i de to andre bostedsområdene (hhv. 9 prosent og 8 prosent). I den grad innbyggerne på Svartskog benytter seg av slike tilbud reiser de helst til Oslo eller til kolonien/cafeen i nærmiljøet.

Figur 4.2 Sted eller område hvor befolkningen i Oppegård kommune vanligvis får dekket sine behov for utested, cafe eller restaurant. Prosent. n=600.

Hva så med kulturlivet? Tallene for hele kommunen viser at en noe større andel benytter seg vanligvis av tilbud i Oppegård (totalt 42 prosent) enn i Oslo (34 prosent). En ikke ubetydelig andel på 15 prosent benytter seg også av kulturtilbud i Ski. Variasjonene på tvers av bostedsområdene er mindre når det gjelder bruk av kulturtilbud enn det vi så for utelivstilbudene. I Oppegård sør finner vi en større andel som benytter seg av tilbud i Ski enn i de andre bostedskretsene. Oppegård sør har også den største andelen som benytter seg av tilbud i Oslo.

Figur 4.3 Sted eller område hvor befolkningen i Oppegård kommune vanligvis bruker kulturtilbud. Prosent. n=600.

Av øvrige bakgrunnstall for utelivs- og kulturtilbudet er det grunn til å merke seg følgende:

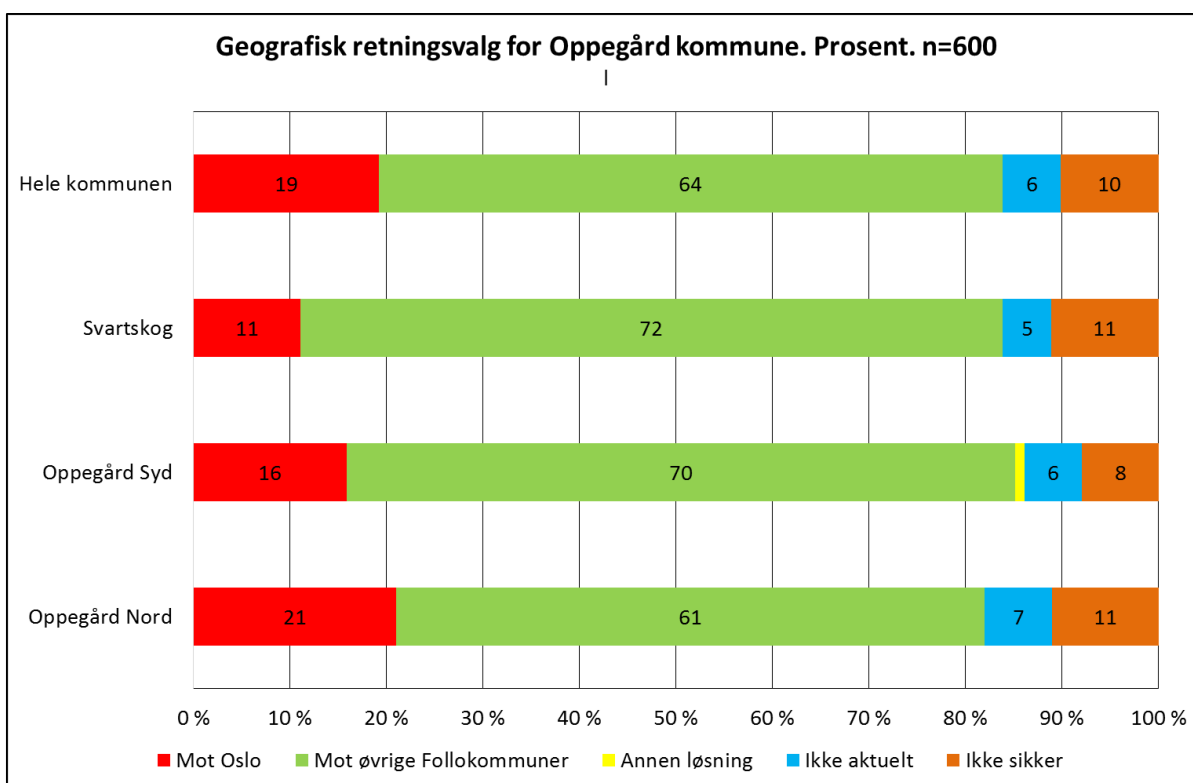
- Ikke uventet gjør det seg gjeldende aldersforskjeller i bruken av utelivstilbudet. I de to yngste aldersgruppene (under 30 år og 30-44 år) oppgir over 50 prosent (hhv. 53 prosent og 55 prosent) at de vanligvis benytter seg av tilbud i Oslo, mens tallet for den eldste aldersgruppen er 18 prosent. I bruk av utelivstilbud i nærmiljøet ser vi en kjønnsforskjell der 31 prosent av kvinnene oppgir å benytte seg av slike tilbud, mens 21 prosent av mennene sier det samme.
- Botid i kommunen har sammenheng med bruk av utelivstilbud. For de med den korteste botiden (0-5 år) svarer 60 prosent at de vanligvis benytter seg av tilbud i Oslo og 25 prosent at de benytter tilbud i kommunen, mens for de med lengst botid (mer enn 25 år) svarer 24 prosent at de benytter seg av tilbud i Oslo og 55 prosent av tilbud i kommunen.
- Også når det gjelder bruk av kulturtilbud er det aldersforskjeller. I den yngste aldersgruppen (under 30) er det kun 14 prosent som vanligvis benytter seg av tilbud innenfor kommunens grenser, mens hele 31 prosent i denne gruppen reiser til Ski og 47 prosent reiser til Oslo. Disse tallene endrer seg i favør av kommunen med økende alder og i den eldste aldersgruppen oppgir 66 prosent at de vanligvis benytter tilbud i kommunen, mens bare 6 prosent i denne aldersgruppen benytter seg av tilbud i Ski og 17 prosent i Oslo.

5 Geografisk orientering av kommunen

For å kartlegge hvor innbyggerne mener at Oppegård kommune bør orientere seg ble følgende betingede spørsmål stilt: *I hvilken geografisk retning bør Oppegård kommune etter din oppfatning orientere seg, dersom Oppegård skulle bli del av ny og større kommune?* På spørsmålet var det mulig å svare 1) Mot Oslo, 2) Mot øvrige Follokommuner 3) Annen løsning, 4) Ikke aktuelt, og 5) Ikke sikker.

Svarene gir et tydelig svar på fortrukket integrasjonsretning. En andel på hele 64 prosent mener at Oppegård bør orientere seg mot øvrige Follokommuner. En andel på 19 prosent peker på Oslo. 6 prosent mener at spørsmålet ikke er aktuelt, mens 10 prosent ikke er sikre.

Ser vi på svarfordelingene i de tre sonene er det små variasjoner på dette spørsmålet. I Oppegård nord er det riktignok en noe større andel som peker mot Oslo, men også her er det en klar majoritet i favør av integrasjon mot øvrige Follokommuner dersom kommunesammenslutning skulle bli aktuelt.

Figur 5.1 Vurdering av geografisk retningsvalg for Oppegård kommune dersom kommunesammenslutning blir aktuelt. Hele kommunen og sonevis fordeling. Prosent. n=600

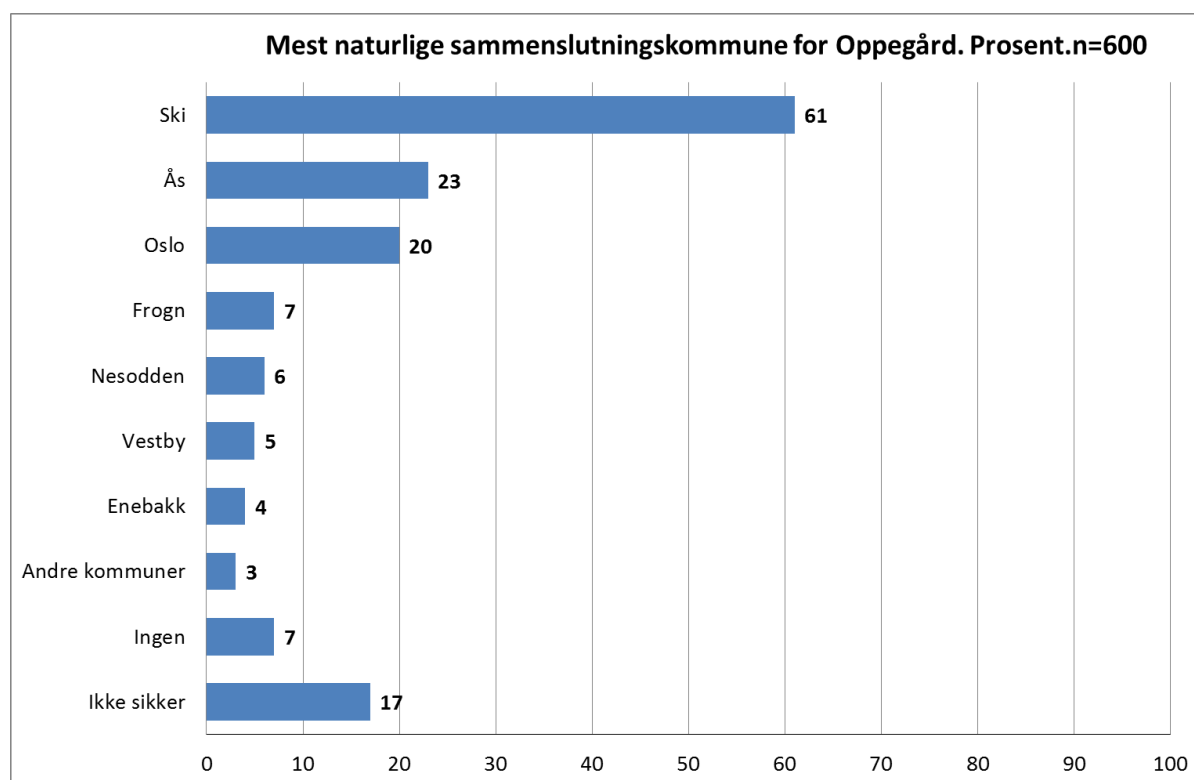
Bakgrunnstallene tyder på at Follo orienteringen mht. geografisk retningsvalg øker med økende alder. I den yngste aldersgruppen (under 30 år) ment en andel på 49 prosent at øvrige Follo er mest naturlig retningsvalg, mens 32 prosent mener at der Oslo. I den eldste aldersgruppen (60 år og eldre) mener 72 prosent at Follo er retningen, mens 12 prosent peker på Oslo.

6 Mest naturlige partner for å bygge en ny kommune

For ytterligere å konkretisere ble det stilt følgende oppfølgingsspørsmål: *Kan du angi nærmere hvilken eller hvilke nabokommuner du mener det kan være mest naturlig at Oppegård går sammen med i en ny og større kommune?* På spørsmålet var det mulig å oppgi alle aktuelle nabokommuner inkludert flere kommuner.

I svarene peker Ski seg klart ut som særlig aktuell kommune å bygge en ny og større kommune sammen med, med en andel på 61 prosent. Der nest følger Ås med 23 prosent og Oslo med 20 prosent. Andre kommuner nevnes av maksimalt sju prosent (Frogn, Nesodden, Vestby, Enebakk og andre kommuner).

Ser vi på svarene fra bostedsområdene er oppslutningen om Ski-alternativet størst i Oppegård sør hvor hele 69 prosent nevner det som mest aktuelt, men også i Oppegård nord og Svartskog er det klare flertall for Ski. Ås oppnår størst oppslutning i Svartskog med 35 prosent, mens hhv. 20 prosent og 27 prosent nevner en tilnærming mot Ås som aktuelt i Oppegård nord og Oppegård sør.

Figur 6.1 Mest naturlige sammenslutningskommune for Oppegård kommune. Flere svar mulig. Prosent. n=600.

	Oppegård nord	Oppegård sør	Svartskog	Hele kommunen
Ski	57	69	60	61
Ås	20	27	35	23
Oslo	22	17	11	20
Frogn	7	7	14	7
Ikke aktuelt	8	7	5	7
Nesodden	6	6	6	6
Vestby	6	4	8	5
Enebakk	4	5		4
Andre kommuner	2	4		3
Ikke sikker	19	12	25	17
Antall spurte	295	255	50	600

Tabell 6.1 Mest naturlige sammenslutningskommune for Oppegård kommune. Flere svar mulig. Sonevise tall. Prosent.

Ut fra svarene er det gjort en egen analyse av oppgitte kommunekonstellasjoner, jf. tabellen nedenfor. I svarene peker innbyggerne på flere aktuelle konstellasjoner, men en tilnærming mot kun Ski får størst oppslutning. Deretter kommer to alternativer, hhv. Oppegård, Ski og Ås samlet og Oppegård og Oslo med like stor oppslutning. Alle andre alternativer, inkludert et samlet Follo, nevnes av få.

Sammenslutningsalternativ	Kun Ski	30
	Kun Oslo	12
	Ski og Ås	12
	Andre løsninger	6
	Oslo og Ski	4
	Ski, Ås og Frogn	2
	Ski, Ås og Vestby	2
	Kun Nesodden	1
	Ski og Nesodden	1
	Ski, Ås og Enebakk	1
	Oslo, Ski og Ås	1
	Ski, Ås, Frogn og Nesodden	1
	Ski, Ås, Frogn og Vestby	1
	Ski, Ås, Frogn, Vestby og Nesodden	1
	Alle kommuner i Follo	1
	Kun Ås	0
	Ski og Enebakk	0
	Ingen, ikke behov for sammenslutning	7
	Ikke sikker	17
	Sum	100 %
	Antall spurte	600

Tabell 6.2 Oversikt over aktuelle sammenslutningskonstellasjoner for Oppegård kommune. Tall for hele kommunen. Prosent.

7 Behov for grenseregulering

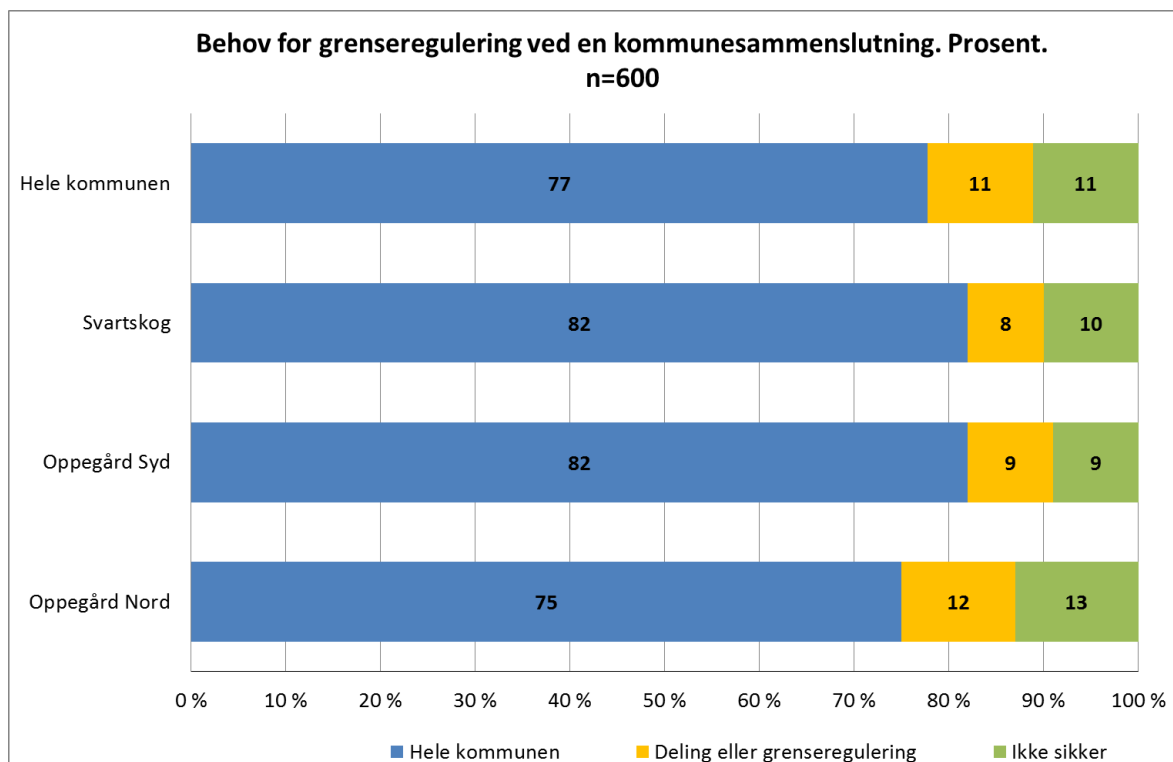
Følgende spørsmål ble stilt til alle som har deltatt i undersøkelsen: *Dersom Oppegård skal bli del av en større kommune mener du da at det er mest naturlig at hele Oppegård inngår i denne kommunen, eller mener du det kan være aktuelt med deling eller grenseregulering?*

På spørsmålet svarer et klart flertall på 77 prosent at det mest naturlige vil være at hele Oppegård slås sammen med andre kommuner, 11 prosent mener det kan være aktuelt med grenseregulering, mens en like stor andel på svarer at de er usikre.

Det er kun små forskjeller i hovedtallene mellom de ulike sonene i kommunen. Andelen som mener at grenseregulering kan være aktuelt er noe høyere i Oppegård nord enn i de to andre områdene.

I et eget oppfølgingsspørsmål til alle som svarte at grenseregulering kan være aktuelt, ble det spurt om hvilket geografisk område eller del av kommunen man tenkte på. 49 personer svarte på dette spørsmålet og gjengangeren i disse svarene er at Oppegård nord går mot Oslo mens Oppegård sør går mot Follo. Eksempler på svar er som følger:

- Nord+Svartskog kanskje mer naturlig mot Oslo, Sør mot Follo
- Der det passer seg best, ikke gape over for mye
- Nord mot Oslo og sør mot Ski
- Hvis man holder Svartskog utenfor så kan man gjøre hva man vil
- Kolbotn til Oslo og resten til Ski
- Midt i kommunen, mellom Kolbotn og Sofiemyr
- Mellom Myrvoll og Greverud

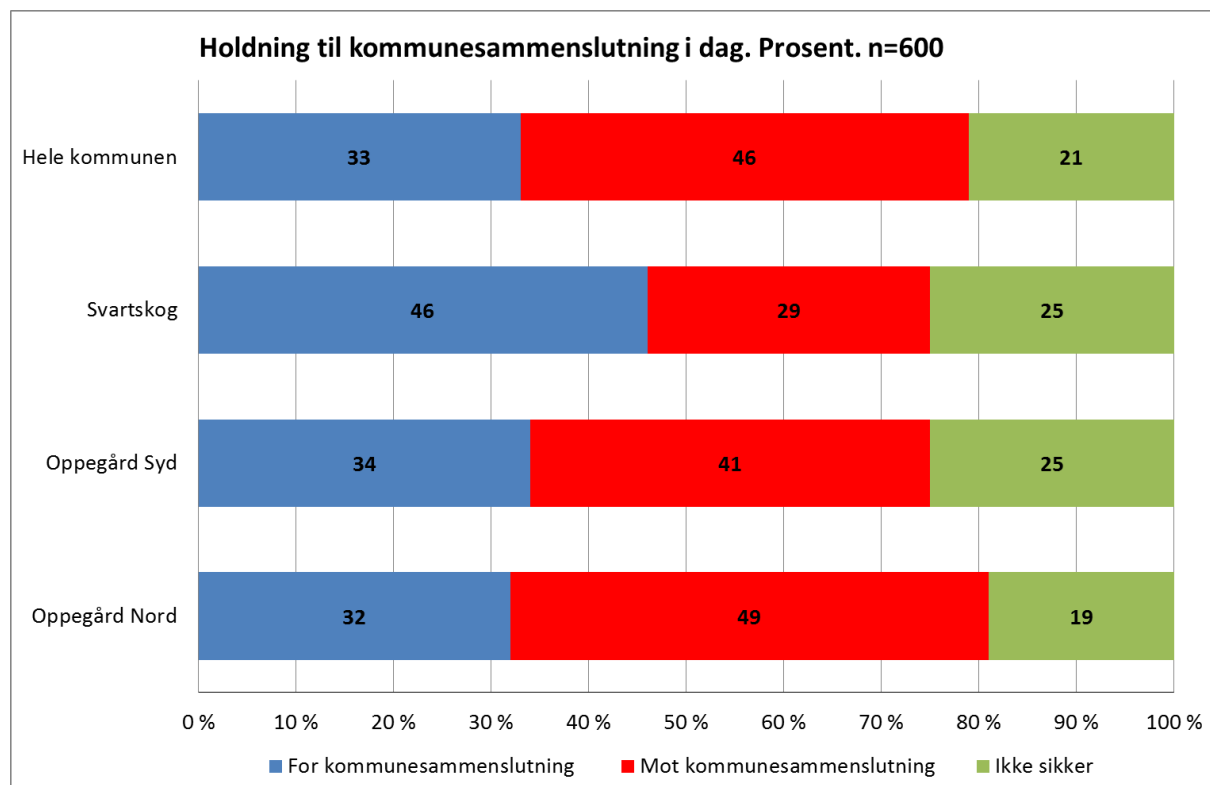

Figur 7.1 Andel som mener det er mest naturlig at hele Oppegård kommune slås sammen med andre kommuner ved en evt. kommunesammenslutning og andel som ser behov for grenseregulering. Tall for hele kommunen og bostedssoner. Prosent.

8 Holdning til kommunesammenslutning

I undersøkelsen ble alle stilt følgende spørsmål: *Er du for eller imot kommunesammenslutning av Oppegård kommune i dag?* Svarene tyder på at det pr. dato er flere som er imot enn som er for kommunesammenslutning i kommunen, men usikkerhetsandelen er høy.

I undersøkelsen svarer 46 prosent at de er imot kommunesammenslutning, 33 prosent er for og 21 prosent er usikre på spørsmålet. Tall fra de ulike delene av kommunen viser at det er en større andel som er mot enn for kommunesammenslutning både i Oppegård nord og i Oppegård sør. I Svartskog derimot er det en større andel som er for enn som er imot.

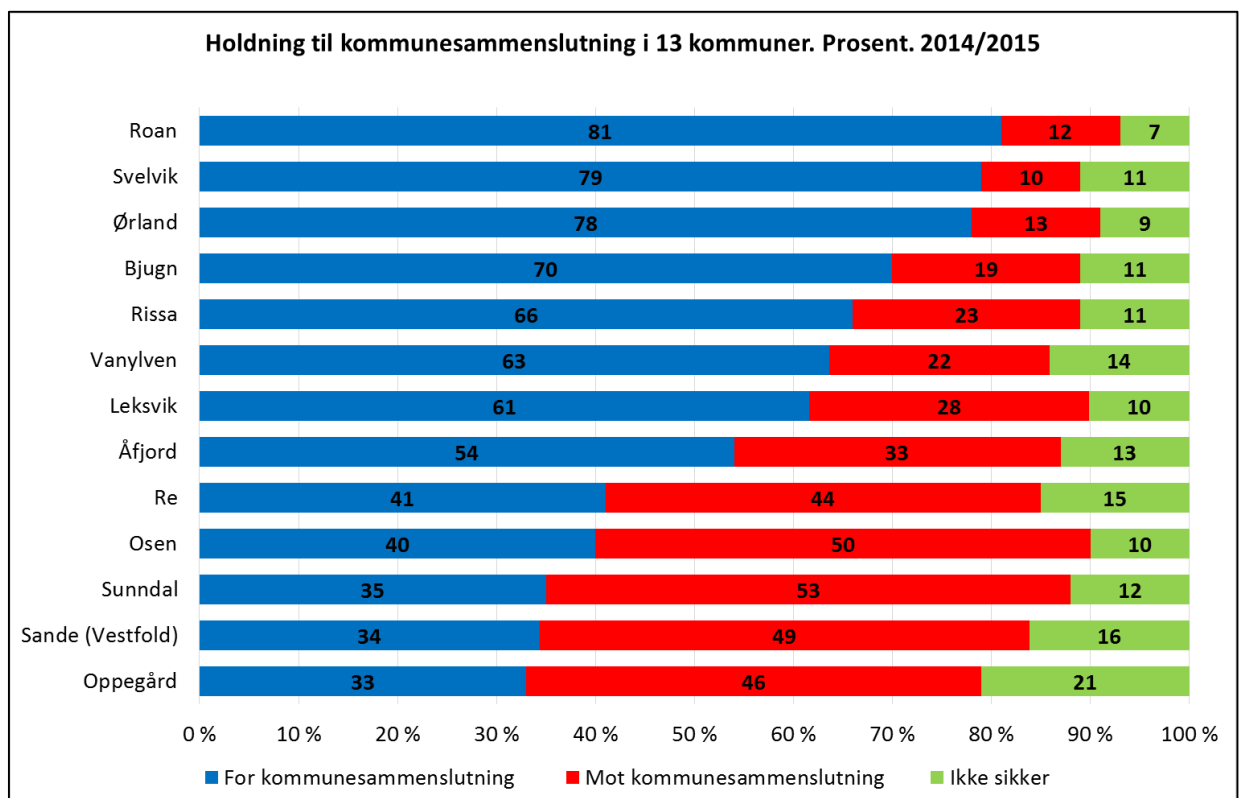
Figur 8.1 Innbyggernes holdning til kommunesammenslutning i dag. Hele kommunen og sonevis fordeling. Prosent. n=600.

Av øvrige bakgrunnstall går det fram at skepsisen mot kommunesammenslutning er noe høyere blant kvinnene enn blant mennene. 48 prosent av kvinnene er mot, mens 30 prosent er for. For mennene er tallene 44 prosent mot og 36 prosent for. Vi ser videre at i den yngste aldersgruppen er motstanden større (22 prosent for/50 prosent mot) enn i den eldste aldersgruppen (38 prosent for/45 prosent mot). Tilsvarende mønster med større skepsis blant de unge og blant kvinner er også funnet flere andre tilsvarende målinger. Endelig finner vi flere tilhengere av kommunesammenslutning blant innbyggere med kort enn med lang botid i kommunen. Også det er et typisk mønster i flere målinger.

		Kjønn		Aldersgrupper				Totalt
		Mann	Kvinne	Under 30 år	30-44 år	45-59 år	60 år og eldre	
Er du for eller imot kommunesammenslutning for Oppegård kommune i dag?	Ja, for	36	30	22	30	36	38	33
	Nei, er imot	44	48	50	42	48	45	46
	Ikke sikker	20	22	28	27	16	17	21
	Sum	100	100	100	100	100	100	100
	Antall spurte	297	303	108	144	165	183	600

Tabell 8.1 Innbyggernes holdninger til kommunesammenslutning. Etter kjønn og alder. Prosent. n=600.

NIVI og Respons har i løpet av 2014 gjennomført undersøkelser om innbyggernes tilhørighet og geografisk retningsvalg for 12 andre kommuner. Undersøkelsene omfatter til sammen 4974 spurte. I alle tilfeller er det stilt et likelydende spørsmål om holdning til kommunesammenslutning i dag. Målingene har form av nullpunktmålinger der innbyggerne i de fleste tilfeller vurderer spørsmålet ut fra generell debatt og ikke utredninger av konkrete alternativer. I målingene er det flertall for kommunesammenslutning i åtte av 13 kommuner, tilnærmet dødt løp i én kommune og flertall mot kommunesammenslutning i fire kommuner. Vi ser at Oppegård utmerker seg på to måter i denne oversikten. Kommunen har den største andelen mot kommunesammenslutning vi så langt har målt, men samtidig den høyeste usikkerhetsandelen.

Figur 8.2 Innbyggernes holdning til kommunesammenslutning i 13 kommuner. Prosent. Kilde: NIVI og Respons 2014.

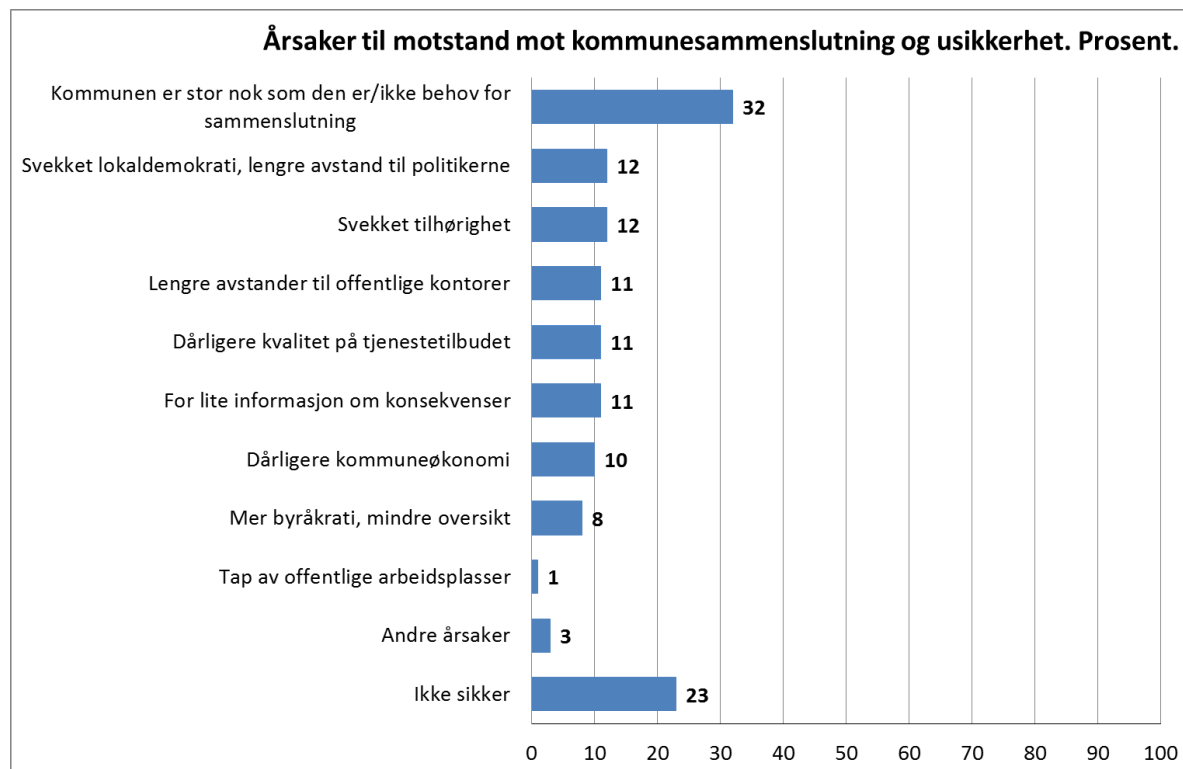
9 Argumenter mot kommunesammenslutning

Alle som på foregående spørsmål svarte at de var mot imot eller usikre på spørsmålet om kommunesammenslutning, fikk følgende oppfølgingsspørsmål: *Hva er hovedårsakene til at du er imot kommunesammenslutning, eller at du er usikker?* Spørsmålet ble stilt åpent til 403 innbyggere og det var mulig å peke på flere typer begrunnelser og årsaker.

Som den viktigste enkeltårsak framheves at Oppegård klarer seg godt alene og at kommunen er stor nok som den er. Det kan være et naturlig svar i lys av at Oppegård med sine drøye 26 000 innbyggere har en kommunestørrelse som er relativ stor i norsk sammenheng. Kommunen innfrir med god margin minimumskriteriet på 15 - 20 000 innbyggere som Regjeringens ekspertutvalg for inndeling i kommunesektoren anbefalte for å få kommuner som kan løse dagens oppgaver og utvikle de på en god måte for sine innbyggere, lokalsamfunnet og næringslivet.

Blant øvrige årsaker pekes det på flere begrunnelser som fare for svekket lokaldemokrati, svekket tilhørighet, lengre avstand til offentlige kontorer, frykt for dårligere kvalitet på offentlige tjenester og dårligere kommuneøkonomi. Årsaksmønsteret preges av mange faktorer og tallene tyder dermed på at det ikke er ett bestemt hensyn som forventes å komme spesielt dårlig ut ved en evt. kommunesammenslutning. I bakgrunnstallene finner vi samme hovedmønster i svarene fra alle deler av kommunen, men med noen lokale variasjoner. Det gjelder f.eks. at innbyggerne i Svartskog er litt mer opptatt av fare for lengre avstand til kommunale kontorer og svekket lokaldemokrati sammenliknet øvrige innbyggere.

I undersøkelsen svarer 11 prosent at det har vært for lite informasjon om konsekvenser til at det er mulig å ta stilling til spørsmålet. En andel på 23 prosent svarer at de er usikre på hva som kan bli berørt og på hvilken måte ved en evt. kommunesammenslutning. Tallene tyder på at kommunesammenslutning av mange vurderes som en komplisert sak hvor det kreves nærmere analyser og mer informasjon for å kunne ta stilling til veivalg og konsekvenser. Usikkerhet framkommer fra alle lag av befolkningen.

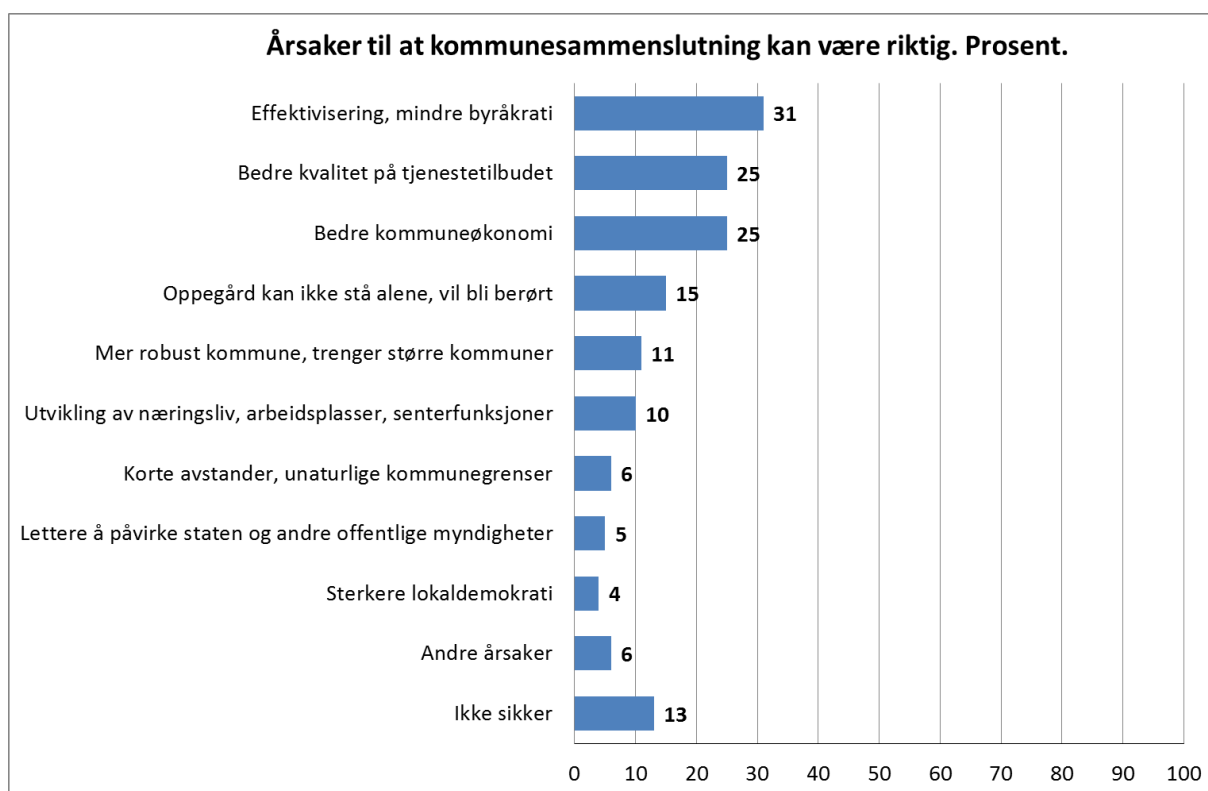

Figur 9.1 Årsaker til at motstand mot kommunesammenslutning eller at man er usikker. Flere svar mulig. Prosent. n=403

10 Argumenter for kommunesammenslutning

Alle som svarte at de i dag er for kommunesammenslutning fikk følgende oppfølgingsspørsmål: *Hva er hovedårsakene til at du mener kommunesammenslutning kan være riktig?* Spørsmålet ble stilt åpent til 196 innbyggere og det var også her mulig å peke på flere årsaker.

På dette spørsmålet er svarmønsteret preget av tre hovedbegrunnelser. Som den viktigste enkeltbegrunnelse svarer 31 prosent at de mener at kommunesammenslutning kan lede til effektivisering og mindre byråkrati. De to neste begrunnelsene som oppnår like høye andeler (25 prosent) er henholdsvis at kommunesammenslutning kan føre til bedre kvalitet på tjenestetilbudet og bedre kommuneøkonomi. Noen er også opptatt av at Oppegård ikke kan stå alene, men vil bli berørt uansett ved en kommunereform. Øvrige begrunnelser oppnår ellers bare spredt oppslutning. Det er grunn til å merke seg at få (6 prosent) mener at små avstander og unaturlige kommunegrenser utgjør en viktig begrunnelse for kommunesammenslutning. Det til tross for at det i mange sammenhenger er blitt pekt på at kommunestrukturen kan skape særskilte utfordringer i sammenhørende byområder, som Oppegård er en del av. Slike områder favner gjerne om flere kommuner, der innbyggere og næringsliv daglig opererer på tvers av kommunegrensene og hvor den enkelte kommunes administrative grenser i liten grad sammenfaller med det funksjonelle området det er nødvendig å se i sammenheng. Ellers kan det påpekes at tilhengerne av kommunesammenslutning for Oppegård er mindre usikre på sine begrunnelser enn motstanderne.

Figur 10.1 Årsaker til at kommunesammenslutning kan være riktig. Flere svar mulig. Hele kommunen. Prosent. n=196.

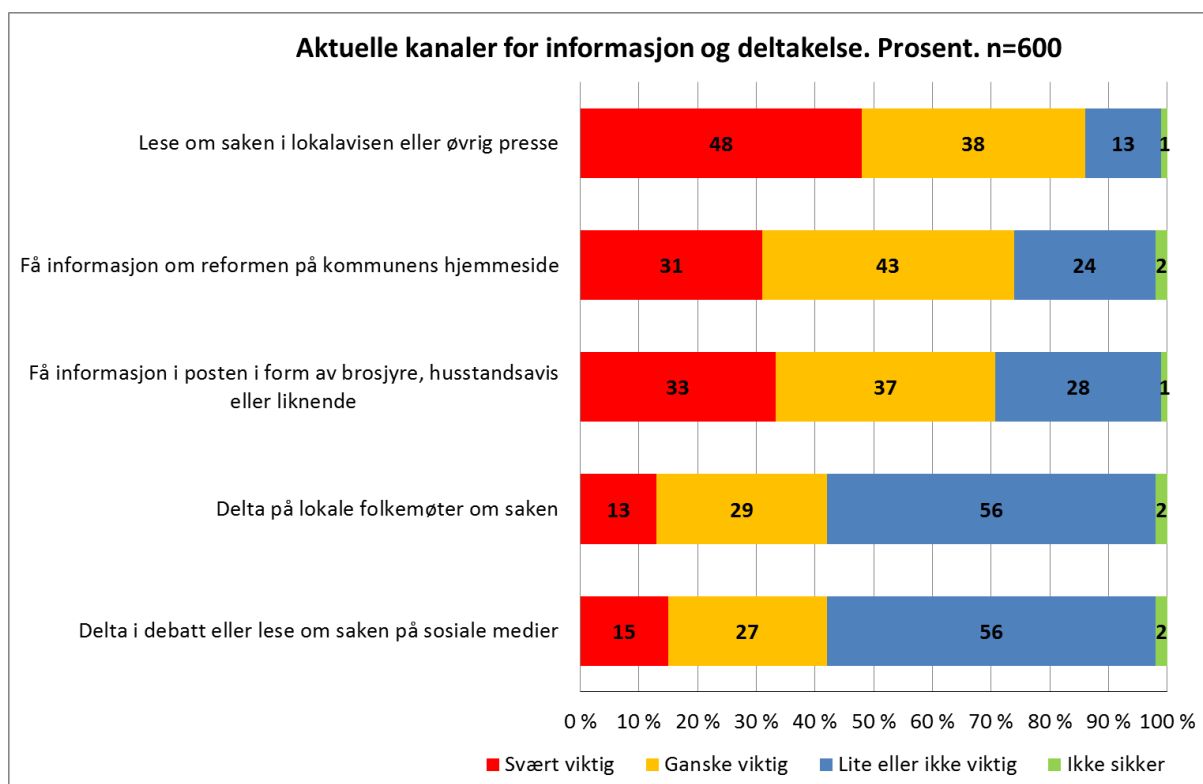
11 Vurdering av kanaler for informasjon og deltakelse

Følgende spørsmål ble stilt til alle: *Oppegård kommune planlegger å involvere innbyggerne på ulike måter i kommunereformen. Hvor viktig er det for deg å LES OPP*

- a) Få informasjon om reformen via kommunens hjemmeside?
- b) Få informasjon i posten i form av brosjyre, husstandsavis eller liknende?
- c) Lese om saken i lokalavisen eller øvrig presse?
- d) Delta i debatt eller lese om saken på sosiale medier?
- e) Delta på lokale folkemøter om saken?

På spørsmålene var det mulig å svare svært viktig, ganske viktig, lite eller ikke viktig, samt ikke sikker.

Svarene tyder på at innbyggerne forventer informasjon og mulighet for dialog om kommunereformen gjennom flere kanaler. Informasjon gjennom lokalavisen vurderes som viktig av nesten alle de spurte og framstår som den viktigste enkeltkanalen for informasjon til hele befolkningen. Store grupper peker også på kommunens hjemmeside og målrettet husstandsinformasjon som viktige informasjonskanaler. Folkemøter og aktivitet på sosiale kommer ut som litt mindre aktuelle og litt smalere informasjonskanaler, men også disse vurderes som viktige av betydelige grupper i befolkningen.

Figur 11.1 Vurdering av viktighet av ulike kanaler for informasjon og dialog med innbyggerne. Hele kommunen. Prosent. n=600

I bakgrunnstallene etter bosted finner vi ikke store variasjoner i vurderingene. Det gjelder med et visst unntak for at folkemøter vurderes som viktig av en større andel av innbyggerne i Svartskog enn i de to øvrige delene av kommunen. Når det gjelder alder, gjør det seg gjeldende forskjeller som kanskje følger et forutsigbart mønster. Folkemøter vurderes som noe viktigere blant den eldre enn blant den yngre delen av befolkningen, mens bruk av sosiale medier vurderes som viktigst blant de unge under 30 år. Forskjellene er likevel ikke veldig store.

Kanal	Under 30 år	30-44 år	45-59 år	60 år og eldre	Alle
Lese om saken i lokalavisen eller øvrig presse	82	84	88	89	86
Få informasjon om reformen på kommunens hjemmeside	60	73	67	78	70
Få informasjon i posten i form av brosjyre, husstandsavis eller liknende	70	76	73	77	74
Delta på lokale folkemøter om saken	34	37	44	50	42
Delta i debatt eller lese om saken på sosiale medier	53	48	37	37	42
Antall spurte	108	144	165	183	600

Tabell 11.2 Andel av innbyggerne som vurderer aktuelle informasjonskanaler som svært eller ganske viktig. Fordeling etter alder. Prosent. n=600.